

GLAS

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto (año) XXXIII, 2

EL VOCERO DE LA ACCION CULTURAL ESLOVENA

marec-april (marzo-abril) 1986

Pretirana nepopustljivost

ANTIGONA: Vsi so enaki pred istimi zakoni Hada.

KREON: A ne istimi tako za dobre kot hudobne.

ANTIGONA: Kdo ve, če to velja za nekaj svetega tudi tam doli?

KREON: Tudi po smrti sovražnik ne more postati prijatelj.

ANTIGONA: Rodila sem se, da ljubim, ne da sovražim.

(Sofoklej: Antigona, verzi od 519 do 523)

Zgoraj navedeni verzi so legitimistom, kakršen je bil Hegel in kakršne še zmeraj nahajamo med nami, že od nekdaj delali težave. Nekateri so jih skušali celo izriniti. Tako da so jih proglašali, zlasti zadnjega izmed njih, za kasnejši vrtnek, krščanski dodatek. (...)

„Po načelih absolutne monarhije ima Kreon kot tiran pravico zahtevati od državljana popolno poslušnost; toda z enako pravico poudarja Antigona, da imajo sveta izročila religije in pietete prednost pred državnimi zakoni, zakaj ti so zgolj človeške ustanove, ona pa je ljudem položila v srce narava sama. Antigonista zastopata vsak svoje po sebi upravičeno stališče z neomahljivo doslednostjo; ta intransigentnost ne dopušča mirne poravnave, marveč vodi v neogibni konflikt in tragičen razplet, tragičen za oba partnerja, le z razločkom, da zbuja Kreontova tragika manj sočutja kakor tragika Antigone. Res je sicer, da ima Kreon korist države pred očmi, vendar se gledavec ne more ubraniti vtisu, da je njegova nepopustljivost pretirana, ter se po pravici sprašuje, kaj neki bi skupnosti škodovalo (skupnosti ne, pač pa Kreontu kot Partiji, kot totalitarnemu oblastniku - T. H.), če bi premaganega in ubitega nasprotnika spodobno zagrebli ter mu s tem priznali to, česar niti barbari niso kratili v boju padlim sovražnikom...“ (Anton Sovre, Spremnna beseda in opombe, v: Sofokles, Antigona, Mladinska knjiga, Ljubljana 1968, str. 46.)

Tine Hribar: Avtohtonost svetlega in legitimnost države, Nova revija 46/47, str. 302.

ob izidu meddobja XXI/3-4

ČE segajo korenine Meddobja globoko v predvojno tradicijo Doma in sveta – kot je bilo zapisano na teh straneh ob izidu XX/1-2 – s tem nikakor ni rečeno, da je revija manj aktualna. In tudi če objavlja literarne prispevke različnih vrednosti, to ne pomeni, da si ne prizadeva za estetsko in literarno bolj dosežena dela. Na svojih straneh nudi prostor mladim, še ne uveljavljenim avtorjem, pa tudi tistim, katerih stvaritve so iz kakršnih koli vzrokov objavne predvsem v Meddobju. Vendar pa želi biti ustvarjalcem vseh slovenskih kulturnih vetrov tisto torišče, na katerem lahko razložijo svoje misli in poglede ter obdelajo snovi, ki se jim zde pomembne za kulturno rast slovenstva.

Med prispevki te dvojne številke, ki spada še v leto 1985, sta po razpravni tehtnosti in tematski aktualnosti najvažnejša: razprava *Jožeta Velikonje Povezanost v slovenskem kulturnem prostoru*, in študija *Andreja Finka Privzem državljanstva in ohranitev narodnosti*. Podobno snov obdela iz osebnega doživljanja *Pavel Fajdiga* v zapisu: *Razgovor o narodnosti*. Eno od važnih sodobnih vprašanj analizira *Avgust Horvat* v članku: *Mladi v naših dneh*. Esejistično zanimiv je tudi prispevek *Marka Kremžarja*: *Michael Novak in teologija gospodarstva*.

V literarnem pripovednem delu sta iz naše polpretekle taboriščne zgodovine dve črtici, ki ju je pred leti poslal *Teod Kramolc* in sta združeni v enotno pripoved: *Dve taboriščni zgodbi*. V argentinsko kordobsko območje je postavljen počitniški zapis *Vinka Rodeta*: *Otok miru*. Tam, kjer se v verigi gorá dviga *Uritorco*, se ob čudnih formacijah skalovja, v samotnih in skoraj nedostopnih krajih, vpraša avtor: *Kaj, če so bila tu izvenzemska bitja?* In res, to navajam, ker je nekaj na tem, kot smo slišali v zadnjih dneh. – Poljudno pisano črtico *Zapleveljen vrt* je prispeval *Maks Osojnik*, znan po tej zvrsti pripovedi.

Naši pesniki v tej publikaciji so: *Dolores M. Terseglav* (O, spomini; Pesmi), *Jože Cukale* (Dve pesmi), *Vladimir Kos* (Trije haiku in trije O! za pomlad) in *Karel Rakovec* (Trk), ki nam postreže tudi z novo serijo posnetih sonetov – prevodi, ki bodo s prejšnjimi vred objavljeni v knjižni zbirki, ki jo pesnik pripravlja. – Prevod češkega nobelovega nagrajenca leta 1985, *Jaroslava Seiferta*, Pesem rodni zemlji, je pripravil *Tine Debeljak*.

V literarno kritičnem delu je objavljeno predavanje *Fr. Papeža* *Ob stoletnici rojstva Ivana Preglja*.

Med Zapisi beremo zanimive estetske in teološke pripombe *Vl. Kosa* k pomenu *Križev pot* (D. M. Terseglav), objavljenem v prejšnji številki. Na primer *Ježusov klic na križu* je popolnoma dobeseden izrek iz 2. verza 22. psalma (Eli, Eli lama sabaktani!). – Ob članku v AD 17. 9. 85 pod naslovom „Dano v premislek“ napiše, pravtako *Vl. Kos*, obširno pismo o vprašanih ljubezni do bližnjega in narodne sprave.

Pod zaglavjem *Poročila obvešča Tone Brulc* o zborniku celjske Mohorjeve družbe „Ustvarjam, torej sem“, v katerega je prispeval tudi *Andrej Rot* razpravo z naslovom: *Ustvarjanje na tujem*.

Pod *Kritike* se je politično razpisal – tudi *Tone Brulc* – o knjigi, ki je izšla v decembru 1985 in katere naslov je „Kritična analiza delovanja političnega sistema socialističnega samoupravljanja“. – Pravtako je *Brulc* ocenil pesniško zbirko *Fr. Papeža* „Dva svetova“.

Primeren članek v kasteljanščini je napisala *Marica Meštrovic* ob priliki razstave *Bare Remec*, 21. sept. 1985. (El arte de Bara Remec).

Ilustrirana priloga to pot spet objavlja štiri najnovejše slikarske stvaritve *Marijance Savinšek*.

Fr. Papež

Napovedana zadnja številka Meddobja izhaja z zamudo, saj je zadnja prejšnjega letnika. Vsem bralcem se opravičujemo in jih prosimo za razumevanje. Prepričani smo, da bodo še letos prejeli vse štiri številke XXII. letnika ter vseh 6 števil *Glasa*.

nekaj o članstvu SKA

V pravih ima naša slovenska kulturna organizacija z delovnim področjem v zamejstvu in izseljenstvu dvojno članstvo: redno in podporno.

7. in 8. člen pravil z dne 22. marca 1969 se glasi: Redni člani so, ki s kulturno dejavnostjo dvigajo slovensko in splošno kulturo ter jih po predlogu odsekov odbor sprejme. — Podporni člani so, ki organizatorno ali gmotno z organizacijo Slovenske kulturne akcije sodelujejo in jih odbor sprejme.

V prvih pravih ob ustanovitvi SKA pred 32 leti so se redni člani imenovali ustvarjalni, s čimer je bilo izraženo, da so ali so bili v večji ali manjši meri kulturno ustvarjalni. Ker se je nekaterim izraz „ustvarjalni“ zdel preveč visokoletič, se je v drugih, spremenjenih pravih iz leta 1969 uvedel izraz „redni“ član, ob „podpornih članih“, ki le bolj sadove ustvarjalcev uživajo in organizacijo podpirajo. To sodelovanje podpornih članov je tako moralno kot gmotna opora rednemu članstvu in organizaciji. Kot vidimo v pravih, naj tudi podporne člane odbor imenuje, kar se je v začetku in še nekaj časa tudi izvajalo, a zadnje čase organizacija vse, ki kaj darujejo zanje, in celo vse naročnike Meddobja in Glasa smatra za podporne člane, kajti ne le darovi, ampak tudi naročnina je v izseljenkih razmerah trajna podpora organizaciji. Pred leti je organizacija vsem, ki so kdaj njeno delo podprli s kakim darom, poslala diplomu podpornega članstva, s čimer jih je takorekoč imenovala oziroma kot take potrdila. Z imenovanjem rednih članov je pa tako, v skladu z novimi pravili:

Ko kak odsek (ali odbor sam) ugotovi, da bi ta ali oni slovenski kulturni delavec spadal v organizacijo SKA, ga predlaga odboru v imenovanje. (V primerih, da odsek predlagati ne more, člane imenuje odbor sam od sebe.) Če je odbor s predlogom soglasen, najprej vpraša kulturnika, če sprejme imenovanje. V pritrdilnem primeru ga odbor s posebnim dopisom, ki ga podpišejo predsednik, tajnik in pa vodja zadevnega odseka, imenuje in uvrsti med svoje redno članstvo. Poznamo le en primer, da predlagani kulturnik še ni odgovoril na vabilo k rednemu članstvu; ta ali oni si je za to imenovanje izgovoril le odložitve na kasneje.

Za rednega člana SKA more biti imenovan slovenski kulturni delavec v zamejstvu ali izseljenstvu, ali zaradi njegovih dotedanjih zaslug za slovensko kulturo ali pa radi tedanjega kulturnega delovanja v skupnosti. Če se kak redni član stalno naseli v domovini, je sicer še član SKA, a brez pravic in dolžnosti do organizacije. (Tak je na primer slučaj nadškofa dr. Šuštarja, duhovnika Rafka Vodeba, in morda še koga; bil je pa tudi primer zadnja leta življenja dr. Vl. Truhlarja.)

SKA more kajpada svoje redne člane tudi izgubiti, ali s smrtjo ali z izstopom ali z izključitvijo (glej 10. člen pravil!) V času 32 let svojega življenja je SKA tako izgubila 18 rednih članov, izstopilo pa jih je 8, poleg enega, ki je umrl po izstopu. Z izključitvijo SKA ni izgubila doslej še nobenega rednega člana.

Možno je, da s SKA sodelujejo s svojimi prispevki ali predavanji tudi kulturniki, ki niso člani SKA, bodisi iz domovine, izseljenstva ali zamejstva. (Primer Dolores Terseglavove, pesnice Meddobja, predavateljice Mislejeve ali dr. Peterlina...)

Ustvarjalni člani morejo istočasno pripadati različnim odsekom, kot je na primer Nikolaj Jeločnik član literarnega, gledališkega in glasbenega odseka, pač ker se je ali se udeležuje na vsakem teh področij.

Organizacija ima tudi člane-mecene, ki so posebno pomembni dobrotniki ustanove, kar v pravih sicer še ni predvideno, a so kot taki smatrani; ta ali oni more biti istočasno redni član in mecen.

Končno ima organizacija, v pravih tudi še ne predvideno častno predsedstvo; tako je pred leti imenovala na občnem zboru za svojega častnega predsednika dr. Tineta Debeljaka zaradi izrednih zaslug pri dolgoletnem vodstvu organizacije.

Dejstvovanje rednih članov SKA je pač zelo različno. Obstoje celo člani, ki so bili imenovani morda prenočljeno, recimo ob kakem oderskem dosežku, pa so potem vsako udeleževanje v okviru SKA opustili; za nekatere imenovane člane niti ne vemo, če še žive, ker nimamo nobenih zvez z njimi.

V smislu gornjih navedb je danes še živčih rednih članov SKA 96. V prihodnjih številkah našega glasila bomo skušali navesti, kateri so ti redni člani, v katere odseke spadajo in tudi, kako se kulturno udeležujejo, v kolikor nam je to o njih znano.

Še o Bükvičevem romanu „Vojna in revolucija“

Revija „Ave Marija“, ki izhaja v Lemontu v ZDA, je že večkrat ugodno poročala o Bükvičevem romanu iz vojnih in revolucijskih časov. V marčni številki 1985 je objavila ponatis tistega dela iz desetega poglavja tretjega dela knjige, kjer avtor opisuje umiranje žen v plinski celici nacistov. Na koncu te objave pa je urednik navedel osebno „Razmišljanje ob romanu“, ki ga v naslednjem ponatisku-jemo:

„Ob izidu romana „Vojna in revolucija“ sem slišal in bral razne opombe. Nekateri so ga popolnoma odklonili, nekateri so ga enostransko ocenili; nekatere kritike so bile obzirne in njih avtorji so se držali starih nepisanih pravil. Opombe in kritike sem nehote primerjal z mišljenjem in govorjenjem ljudi. Prišel sem do spoznanja, da ljudje vedno ne ločijo idej in ideologij od tistih, ki se jim protivijo ali jih odobravajo. To lahko vodi do tragičnih zaključkov. Zgodovina pa uči, da so mnogi, ki so se borili proti krščanstvu, pozneje postali goreči misijonarji. Najbolj zgovoren zgled je apostol sv. Pavel. Iz novejših zgodovine Cerkev v Sloveniji poznamo primere, ki potrjujejo isto. Bivši član komunistične stranke je postal stalni dijakon, nekdanji partizan je sedaj vpliven katoliški pisatelj. Bog ve, koliko je primerov, da nekdanji partijski sedaj poučujejo verouk in se udeležujejo raznih apostolatov. — Dr. Frank Bükvič v svojem romanu ne opisuje zgodovine, marveč v svojih junakih prikazuje njihov duhovni razvoj pred, med in po vojni in revoluciji. V četrtem delu romana v svoji obširni razgledanosti in po skušnjah presoja pretekla dogajanja v Sloveniji med vojni in revolucijo in z izbranimi besedami prikaže, da partizanstvo ni bila osvobodilna borba, marveč načrtna revolucija, ki je zahtevala od Slovencev veliko žrtev in prinesla tragedijo množičnega pokola domobrancev in drugih protikomunističnih borcev. Njegovi junaki so po težkih preizkušnjah duhovno dozoreli, nekateri pa tudi duhovno propadli. Njegov roman uči in nudi mnogo dobrih misli ljudem dobre volje.“

V argentinski „Svobodni Sloveniji“ pa je pred tedni L. P. (Ludvik Puš iz ZDA) objavil članek, v katerem na podlagi mnenja kritika Vladimira Kosa iz Tokija, da bi „roman moral imeti prav za prav pet delov, katerih peti del bi odkril tragiko celotne Slovenije, ne le mačične, ampak tudi zamejske... in končno brezdomske ali Tretje Slovenije“, tudi izraža željo, da bi dr. Bükvič sledil Kosovemu nasvetu in napisal še ta peti del romana.

K temu naj pripomnimo, da se, kot nam je znano, dr. Bükvič zadnja leta že posveča študiju domobranstva na podlagi literature, ki si jo je dobil od vsepovsod, in da name-rava napisati ne morda predlagani peti del romana „Vojna in revolucija“, ampak kar čisto samostojen roman o tem zgodovinskem pojavu v Sloveniji pred več kot 40 leti.

PRIHODNJI KULTURNI VEČERI SKA

19. aprila: Dr. Alojzij Kukovica: Vprašanje razporeke predvsem z ozirom na argentinsko zakonodajo.
3. maja: Občni zbor Slovenske kulturne akcije.
17. maja: Dr. Andrej Fink: Mednarodna politika.
31. maja: France Papež: Povojna slovenska poezija.
14. junija: Tone Brulc: Nekaj opomb k najnovejšim teorijam slovenske zgodovine.

Pismo iz tokia (med cvetocimi cespljami)

Dragi Glas!

Hvala Ti, da si se spet oglasil, točno 25. marca, ki je pravzaprav praznik Oznanjenja Učlovečenja Božje Besede. Tvoj glas je tako toplo zazvenel kot tisti sončni žarki, ki so dan poprej končno prodrli skoz fronto – snežnih oblakov, ki so nas nenadoma zagnili s snegom v nedeljo 23. marca, sredi pričakovanja cvetocih češenj. Verjemi mi: vsi smo se tega belega objema otepali. Veš, imel sem pripravljen nekrolog – pravilneje, enega sem pravkar uničil, drugi pa leži pod pisemsko utežjo za nama tako dragi Med; drugače kot z rano smrtjo si njegove odsotnosti v literarnem svetu ne morem razložiti; nekrolog se začne z besedami argentinsko-švicarske pesnice Alfonsine Storni (1892–1938): „Tengo la tierra encima y no la siento, llega el invierno y no me enfria el viento. El verano mis sueños no madura, la primavera el pulso no me apura.“ (Iz pesmi Epitafio para mi tumba.) Toda še zmeraj upam, da še motim; da tokrat štrajkajo ne poštni uradi, kot je bilo v Tvojem slučaju, ampak še važnejši življenjski uradi, tako da Medu sploh ni mogoče iti iz hiše... Prosim, pozdravi ga, če je še med živimi; morda pa mu lahko pomagaš Ti, ki Te je štrajk poštarjev napravil bolj podjetnega; reci mu, da je nenadomestljiv.

Tebe krasí tokrat osem strani – čestitam! Jasno, da znova preberem, kar sem Ti bil pisal – da kritično presodim, iz spoštovanja do slovenske besede, ali sem se izrazil jasno in lepo. Že stari Rimljani (menim: zgodovinsko stari) so odkrili pregovor: nemo iudex in causa sua, po naše: nihče ne more biti sebi pravičen sodnik. Kljub temu skušam biti kritičen – pregovori namreč odkrivajo le del resničnosti, sicer bi jih že davno lahko sprejeli kot učno snov za podajanje filozofije. Prebral sem torej svoje jesensko pismo in se med drugim spotaknil ob tisto svojo prošnjo, da bi 30. junij ne bil dejanski ultimat za tiste, ki se bodo udeležili nagradnih natečajev. Ne vem, zakaj nisem navedel še enega tehtnega razloga: vreme na našem koncu sveta. Pomladanska deževna doba se začne povprečno z junijem, ker se takrat prilepi srca na kožo, kisik v zraku se takorekoč skisa, in veter, o katerem vedo pesniki povedati, da hladi in blaži, postane tako topel, da še ponoči zavidamo Eskime za njihovo enolično ledenost. Toda kakor že tolikokrat v življenju: moral se bom tudi tokrat prilagoditi; tudi to spada v literarno strategijo. Ali kot pravimo na teh otokih: Un wa yasha wo tásuku (w = z ustnicami zaokrožen u; y = naš j; sh = naš š, a mehkejši), po naše: Usoda podpira pogumnega. Pregovor je izražen v klasični japonsčini, v moderni govorici bi ga povedali malce drugače, to je, (postpozicionalne) končnice bi bile drugačne.

Oni hladni dan me je prešinilo toplo veselje odkritja: v okrožnici Janeza Pavla II. od 30. nov. 1980, z naslovom Dives in misericordia (Neizmerno usmiljeni) sem bral v pogl. št. 157 tole: „Ni ga mesta v evangelijih, ki bi odpuščanje ali usmiljenje istovetilo s prizanesljivostjo napram zlu, javnemu pohujšanju, zadanim ranam ali krivici. V vsakem slučaju je pogoj za odpuščanje: pokora za zlo in pohujšanje, odškodnina za zadete rane, zadoščenje za krivico.“ V pogl. št. 158 pa: „Značilno za pravičnost je, da vodi do odškodovanja in premirja; v odpuščanju pa se dejansko poleg pravičnosti zrcali ljubezen, brez katere človek ne more ravnati kot človek.“ Vesel sem bil teh papeževih stavkov, ker sem spoznal, da sem bil s Teboj debatiral o problemu narodne sprave – v skladu s temi načeli, čeprav jih takrat izrecno nisem poznal kot del nedavnega papeževga učenja. Na poti k resnici je človek vesel resnične luči. Tukaj tudi pravimo: Chōchin móchi áshimoto kúrai (ch = naš č, a mehkejši; –ai na koncu besede je treba izgovoriti kot dva zloga), po naše: Okrog nosilcev prižganih papirnatih leščerb je vse temno. Takšne papirnaté svetilke še dames rabimo,

posebno na deželi; in posebno slikovito žarijo v noč brez mesca in če jih nosi cel sprevod starih in mladih, ko se n. pr. podajo k vaškim plesom na Praznik Mrtvih v juliju (odnosno avgustu) in na Praznik Žetve. Na izbranem prostoru v vasi ali trgu je potem na vzvišenem odru boben za ples v starodavnem narodnem slogu in ves oder razsvetljujejo papirnaté leščerbe ali lampioni.

To pa najbrž že veš, da slavi tržaška Mladika letos 30-letnico svojega pogumnega in kulturno žlahtnega obstoja; je ena izmed „luči, ki svetijo v naraščajočo temo“, kot si lepo povedal na prvi strani GSKA XXXIII, 1. Zaradi Velike noči tema ne more rasti neomejeno. Z daljnovzhodnim smehljajem Ti torej (še enkrat) želim upanja vesele praznike, da bodo obsegali cele tedne in mesce! In kakor rečeno: če je Med predragega spomina še med živimi, mu stisni literarno roko: izmed mnogih, ki čakajo nanj, je tudi Tvoj vdani

Vladimir Kos.

DUNAJSKI DOBRODELNI KONCERT S SLOVENSKO UDELEŽBO

V Mozartovi dvorani častitljive dunajske „Koncertne hiše“ sta argentinsko veleposlaništvo in CARITAS, verska ustanova za pomoč ljudem v stiski, 30. januarja 1986 priredila zanimiv dobrodelni koncert. Na njem je kot pevka nastopila mlada slovenska rojakinja Bernarda Fink, hčerka slovenskih staršev, ki so se po zadnji vojni naselili v Argentini. S svojim lepo zvenečim mezzosopranom je pevka, ki do pomladi nastopa v Monteverdijevem „Orfeju“ v Operi v švicarski Ženevi, med drugim predstavila dve pesmi avstrijskega komponista Huga Wolfa, ki se je rodil v Slovenji Gradeu, španske pesmi komponista Manuela de Falle ter argentinsko glasbo. Izkupiček pričujočega koncerta so prireditelji namenili v pomoč številnim žrtvam nesreč v Južni Ameriki, med drugim v Mehiki, Kolumbiji in Argentini.

Bernarda je absolventka Umetniške akademije buenosaireske operne hiše Teatro Colón. Do sedaj je nastopila že v različnih predvsem starejših operah, med drugim v Mozartovi „Čarobni piščali“ in „Cosí fan tutte“ ter v Menottijevem glasbenemu delu „Amelia al ballo“. Leta 1983 je prejela na argentinskem zveznem tekmovanju „Novi lirični glasovi“ prvo nagrado. Posebno rada poje, kot nam je v razgovoru zaupala, staro religiozno glasbo. Tako je z uspehom nastopala v Bachovem „Janezovem pasijonu“ in „Božičnem oratoriju“ in v Schubertovi „Maši številka 6“. V argentinskem Teatro Colón je pela v Händlovih „Izraelcih v Egiptu“. Lansko leto je na posebnem dobro obiskanem koncertu v buenosaireskem opernem gledališču poleg Mozartove, Schubertove, Brahmsove, Straussove in Mahlerjeve glasbe predstavila tudi kompozicije slovenskih komponistov Lucijana Marije Škerjanca in Alojzija Geržiniča. Ta čas se mlada pevka, ki je pred kratkim prvič v življenju obiskala tudi svoje sorodnike v Sloveniji, izpopolnjuje v Evropi. Tu je v zadnji jeseni nastopila v operni hiši francoskega mesta Dijon in v okviru glasbenih prireditelj svetovnoznane rimske Akademije svete Cecilije. Ker obstoji v Argentini le ena sama operna hiša, se bo Bernarda Fink v bodočnosti morala verjetno angažirati v Evropi in Združenih državah Amerike.

Lev Detela

iz pisem

Spoštovani,

Gorica, 8. marca 1986

pred časom sem v redu prejela Glas in pesniško zbirko Franca Papeža Dva svetova (...)

O pesmih sem že brala v našem časopisju, slišala na tržaškem radiu o njih razgovor med avtorjem in pisateljem Beličičem, zato sem bila zares radovedna, kakšne so. Prebrala sem jih v dveh večerih, nisem bila razočarana, nasprotno. V njih pesnik izraža svoje domotožje po domačih krajih, čeprav po drugi strani izpoveduje svojo srečno navezanost na novi svet, v katerega si ni želel, a je moral vanj zaradi dejavnikov, ki jim ni bil sam neposreden vir.

Nekatere so izredno lepe, pesmi namreč, kot tista o zibelki, o kosu debela iz rojstnega kraja, pa ona o sinu, ki je šel na obisk v očetov rojstni kraj in se s konjem in vozom zapeljal na njivo. Vem, kaj to pomeni, tudi mi smo imeli doma konja, njivo in travnik, pa ven iz Ljubljane. Kakor vidite, je pesnik dosegel tisto, kar bi moral doseči vsak pesnik: da bralec podoživlja z njim vred občutke, ki so stisnili pesniku pero v roke, da jih je zapisal. Čestitajte mu!

Lepo pozdravljam!

S spoštovanjem Zora Saksida

ustvarjalci SKA

Pisatelj Jože Krivec — sedemdesetletnik

Letos 16. marca je v Buenos Airesu praznoval svojo 70-letnico pisatelj dr. Jože Krivec. Rojen je bil v Verejeh pri Ptujju ter dovršil pravno fakulteto v Ljubljani. Po vojni se je z domobranci umaknil na Koroško, odkoder je prešel v italijanska taborišča.

Leta 1942 je pri Slovenčevi knjižnici izšla njegova prva knjiga „Dom med goricami“, v kateri prikazuje življenje v Halozah, predvsem pa življenje viničarske družine. Podobni motivi, a obogateni z izkustvom izseljenstva so v drugi Krivčevi knjigi Pij, fant grenko pijačo. To zadnjo mu je leta 1978 izdala SKA, pri kateri je dr. Krivec dolgoleten odbornik in član literarnega odseka.

SKA želi svojemu članu še mnogo srečnih in plodnih let.

Akademski kipar France Gorše

Slovensko prosvetno društvo „Kočna“ iz Sveč je v založbi celovške Mohorjeve družbe izdalo biografsko knjigo FRANCE GORŠE. Življenjepis in strokovno oceno slovenskega slikarja in kiparja je napisal umetnostni kritik dr. Janez Sedej. Poleg besedil je v knjigi tudi 25 posnetkov Goršetovih kiparskih izdelkov. Knjiga obsega 88 strani. Uvodno besedo je napisal dr. Janko Zerzer, ki poudarja pomembnost knjige in vrzel, ki jo zapolnjuje v slovenski umetnostni zgodovini. Knjiga je namreč prva, ki zaokroženo in temeljito prikazuje umetnikovo delo.

France Papež — prejel tržaško odlikovanje

7. aprila ob 8. zvečer so na sestanku Društva slovenskih izobražencev razglasili podelitev nagrade Vstajenje. To je prejel esejist in pesnik France Papež za svojo zadnjo zbirko pesmi Dva svetova. Knjiga je izšla lani pri SKA ter doživela ugoden odmev pri slovenski publikii. SKA se raduje ob tako odličnem odlikovanju urednika Meddobja Franceta Papeža ter mu iskreno čestita.

Katica Cukjati — ravnateljica Srednješolskega tečaja v Buenos Airesu

Dr. Katica Cukjati, podpredsednica SKA in članica njenega odseka za družbene vede je bila letos izvoljena za ravnateljico Slovenskega srednješolskega tečaja rav. Marika Bajuka v Buenos Airesu. Pomembnost imenovanja dokazuje važna vloga, ki jo izvršuje tečaj med Slovenci v Argentini. Tečaj namreč obiskuje več sto učencev ter iz njega prihajajo novi slovenski kulturni delavci.

Koncertni nastopi Bernarde Fink

Ob bližajočem se povratku v Buenos Aires operne pevke Bernarde Fink in čeprav njeno gostovanje po Evropi še ni sklenjeno, je vsekakor primerno, da podamo pregled njene umetniške dejavnosti.

Bernarda Fink je odšla v Rim po povabilu švicarskega dirigenta Michela Corboza in pela oktobra 1985 v Auditorio di Via della Conciliazione v Bachovem Božičnem oratoriju. V novembru je pela v Dijonu (Francija) na treh koncertih v Bachovi maši v H-molu. Novembra in decembra je opravila izpopolnitvene študije pri Philippe Huttenlocherju v Neuchatelju in pri Elsi Cavelti v Bazlu (Švica). Januarja je nastopila po povabilu argentinskega poslanstva na Dunaju (gl. v tej številki poročilo L. Detele) s pesmimi Wolfa, Guastavina in s starimi španskimi Ma-

nuela de Falla. Februarja je pela v Zürichu v 3. kantati iz Bachovega Božičnega oratorija, v Lozani in Ženevi pa v Bachovem Pasijonu po Mateju. Marca je nastopila v ženevski katedrali pri Mozartovi maši v C-molu in nato v ženevskem Grand Théâtre v Monteverdijevi operi Orfej v vlogah Muzike in Prozèrpine, v vseh šestih predstavah.

Za april pripravlja nastop v Parizu pri Rossinijevem oratoriju Stabat Mater, za maj pa v Švici pri Bachovem Magnificat. Pravtako maja bo pela v Buenos Airesu Bachovo kantato 170 za mezzosopran, junija pa v Teatro Colón vlogo Tisbe v Rossinijevi operi Pepelka. V tem času tudi upamo, da bo mogla nastopiti v okviru prireditev SKA. Nato se bo vrnila v Evropo, kjer ima v septembru zagotovljen nastop na dveh koncertih na Poljskem v Bachovi maši v H-molu, ima pa še druga povabila.

V Buenos Airesu je založba Cosentino Grabaciones izdala kaseto z Bachovima kantatama 42 in 152 v izvedbi Akademije Bach in drugo s skladbami Domenico Scarlattija v izvedbi Camerate Monteverdi. V obeh ima Bernarda solistične dele, nastopa pa tudi v skupnih zasedbah, pri katerih sodeluje njen brat Marko. V pripravi je nova kaseto z dvema Bachovima kantatama za alt.

dozajanja

obisk s koroškega

Ko je rektor Doma v Tinjah Jože Kopeinig skupaj z našim prijateljem župnikom Vinkom Zaletelom pred leti obiskal Argentino, mu je vstala misel, da bi bilo na vse strani koristno, ako bi slovenske izseljence v tej deželi obiskali tudi kaki vodilni laični predstavniki slovenske koroške skupnosti, ki naj bi jih povabila SKA.

Ideja je bila obojestransko pozdravljena in sprejeta. SKA je na podlagi odborovega sklepa s pismom predsednika z dne 22. februarja poslala glavnemu uredniku „Celovškega zvona“ in ravnatelju Slovenske gimnazije dr. Reginaldu Vosperniku in predsedniku koroške Krščanske kulturne zveze dr. Janku Zerzerju zadevno uradno povabilo naslednje vsebine:

„Slovenska Koroška je tisti del slovenske zemlje, do katerega bi morala celotna slovenska narodna skupnost čutiti posebno ljubezen in težiti za čim tesnejšo povezanostjo z njim.

Slovensko izseljenstvo je tudi del slovenskega naroda in želi to čim dalje ostati. Kot tako čuti notranjo potrebo po tej slovenski ljubezni do naše Koroške, to še posebno, ker ga s koroškimi rojaki družii ista usoda življenja zunaj meja matične domovine, čeprav v različnih okoliščinah.

Kot se Slovenci na Koroškem borite za ohranjanje slovenstva na svojih tleh, podobno se izseljenci borimo za isto v velikem svetu.

Zal so vezi med slovenskim izseljenstvom v prekmorskih deželah in koroškimi rojaki zelo rahle. Kako lahko in hitro bi se te vezi okrepile, smo slovenski izseljenci v Argentini doživeli ob obisku pomembnega koroškega kulturnega delavca Jožeta Kopeiniga, rektorja Doma v Tinjah, ob priliki njegovega obiska v Argentini v družbi nam dragega župnika Vinka Zaletela. To je ob tem obisku izkusil tudi g. Kopeinig sam, zato je dal pobudo za srečanje med predstavniki koroških Slovencev in izseljenško kulturno ustanovo Slovensko kulturno akcijo in preko nje s celotno slovensko skupnostjo v Argentini. Rektor Jože Kopeinig je izrazil tudi pripravljenost, da to srečanje omogoči.

To pobudo rektorja Kopeiniga naša organizacija z navdušenjem pozdravlja. Tako Vas, gospod dr. Vospernik, kot ravnatelj koroške slovenske gimnazije, urednika Celovškega zvona in pomembnega predstavnika slovenstva v evropskem svetu, in Vas, dr. Zerzer, kot predsednika Krščanske kulturne zveze, iskreno vabimo, da obiščeta slovensko izseljenško skupnost v Argentini, v smislu pobude rektorja Kopeiniga.

G. Kopeinig bi organiziral Vajin prihod v Argentino, tu bi pa bila gosta Slovenske kulturne akcije. Ta bi poskrbela, da bi podrobno spoznala prizadevanje slovenske skupnosti v Argentini v vseh njenih izrazih, v verskem, narodnem in posebno kulturnem pogledu, v njenem boju za ohranitev in poživitev krščanskega slovenstva v preteklosti in posebno v sedanosti, s pogledom na bodočnost. Skupaj bi iskali možnosti za lepše sožitje koroških in izseljenskih Slovencev v prihodnosti, s skupnim ciljem: okrepitev zdravega slovenstva za njega lepšo bodočnost v celotnem slovenskem prostoru.“

V Tinjah že leto dni živeči naš član Franc Sodja CM nam je sporočil, da naj v kratkem pričakujemo pozitivni odgovor obeh povabljenecv, in tudi, da so se v Tinjskem Domu sešli oba povabljenca in Jože Kopeinig ter Franc Sodja in določili, da bi gosta prišla v Argentino najkasneje 7. avgusta, odšla pa nazaj 28. avgusta tega leta.

Kajpada, čeprav bosta povabljenca pred vsem gosta SKA, jima bo pa vsa slovenska skupnost, ki jo prideta obiskat, kot predstavnikoma koroških rojakov izkazala vso pozornost, z željo, da po njiju pozdravi vso slovensko Koroško, ki nam jo bosta gosta prikazala v njeni narodni in ideološki problematiki, na drugi strani pa jima bomo v Argentini živeči Slovenci skušali pokazati, kako se naša skupnost kljub tujini prizadeva, da ostane čim dalje in čim bolj slovenska in življenja polni, zdravi del preizkušanelega naroda.

Drugi Katoliški shod Slovencev v Argentini

Pred kakimi 35 leti (avgusta leta 1952) se je zlasti po prizadevanju prelata dr. Alojzija Odarja v Argentini obhajal prvi izseljenski katoliški shod, ki je skušal z lučjo katoliških načel osvetliti naše komaj dobro začeto izseljensko življenje tako v verskem, narodnem in kulturnem utripanju.

Ob 40-letnici našega begustva in izseljenstva je pokojni mons. Anton Orehar spričo dejstva, da se je medtem med nami v Argentini pojavil že drugi rod slovenskih izseljencev, pobudil idejo drugega slovenskega katoliškega shoda v Argentini, ki naj pod krščanskim vidikom preveri našo zvestobo Bogu in narodu, pravilnost prizadevanj v tej smeri, predvsem pa naj bi načrtoval zdravo in močno slovensko krščansko kulturno rast novega rodu v bodočnosti.

Že pred poldrugim letom je mons. Orehar imenoval pripravljalni odbor za ta Katoliški shod, z več odseki, ki naj bi pripravili gradivo za študij problemov našega izseljenstva, na podlagi katerega bi se potem napravile in razglasile resolucije Katoliškega shoda. Tudi odsek za kulturo, za katerega je bil odgovoren naš sedanji predsednik, je pripravil skupno s celotnim pripravljalnim odborom gradivo za razglabljanje o resolucijah o našem kulturnem življenju. V prihodnji številki upamo objaviti besedilo tega elaborata, z vabilom, da ga zlasti slovenski kulturni delavci v Argentini premislijo in morda svetujejo spremembe in dopolnila.

Katoliški shod Slovencev v Argentini se bo uradno razglasil ob lujanskem romanju maja meseca 1986 in bo njegova sklic objavljen tudi v naših dveh tednikih.

Gledališki jubilej v Argentini

Poleg gledališkega odseka Slovenske kulturne akcije obstoji v Buenos Airesu tudi ustanova „Slovensko gledališče“, ki od časa do časa prireja oderske predstave slovenskemu občinstvu. Mnogo članov te ustanove je istočasno tudi v članjenih in delavnih v SKA, med njimi tudi že večletni blagajnik naše organizacije Alojzij Rezelj, ki je sedaj v Argentini predsednik osrednjega društva „Zedinjena Slovenija“.

Ta slovenski delavni gledališčnik je pred desetimi leti v okviru Slovenskega gledališča prvič organiziral „živi križev pot“ z izključno slovenskimi nastopajočimi, za domačinsko prebivalstvo raznih krajev, in sicer v tako pomembni obliki, kakor nobena druga domača verska skupnost, ki tudi tu in tam priredi za Veliki teden v svoji fari „živi križev pot“.

Na pobudo prijateljskega duhovnika iz fare, kjer živi Rezeljeva družina, je pred desetimi leti organiziral to duhovno uprizoritev v mestu „Villa Ballester“. Izdelali so primerno besedilo na podlagi svetopisemskih poročil in v duhu molitev križevega pota in vse govornjenje slovenskih igralcev prenesli, skupaj s primerno glasbeno spremljavo in odgovarjajočimi drugimi slušnimi efekti, na stereofonski trak, ki so ga potem po zvočnikih predvajali in obenem vse dogajanje ponazarjali z igranjem. Tako pri vseh predstavah „križevega pota“ ne le v „Villa Ballester“, ampak tudi drugod, v San Justo, v Moronu, celo v 800 km oddaljenem San Luisu in še bolj oddaljeni Salti ter v drugih večjih krajih prostrane dežele.

Kristusa že vseh deset let predstavlja vedno Franci Stanovnik iz Slovenske vasi, v drugih vlogah pa nastopajo še drugi naši znani igralci, pa kakih 50 do 60 rojakov. Škofijstvo kraja, ki povabi to slovensko gledališko skupino na predvajanje „živega križevega pota“, doseže od najpomembnejše zadevne ustanove v Argentini, Teatro Colón, vse potrebne kostume in druge rekvizite, županstvo pa poskrbi za električne napeljave, vernost in red.

Zadnji, jubilejni „živi križev pot“ je bil letos v kraju San Isidro, mestu s predvsem „elitnim“ prebivalstvom, na trgu pred katedralo ob udeležbi kakih 5.000 ljudi, ki so ob prikazovanju golgotске drame molili in peli in vse zelo duhovno doživljali. Na koncu je imel pred cerkvijo krajevni škof daljši verski nagovor, na katerega začetku se je zahvalil slovenskemu gledališču za to duhovno predstavo.

V „Glasu“ smo o tem slovenskem podvigu argentinskemu ljudstvu že vsaj kratko poročali. To pot naj ob deseti predstavi povdarimo le sledeče: Nastopajoči rojaki, ki sodelujejo iz verskih nagibov, tudi sami ob igranju pač najživeje doživljajo skrivnost Kristusovega trpljenja, istočasno nudijo globoko duhovno doživetje tisočim domačega prebivalstva, zraven pa lepo predstavijo vernost in duhovno kulturnost slovenskega naroda, ki se čuti dolžnega, da isto posreduje okolju, sredi katerega živi.

L.L.

Smrt našega člana mons. Antona Oreharja

Brez dvoma je bil pokojni delegat slovenskih dušnih pastirjev v Argentini mons. Anton Orehar med Slovenci v Argentini daleč najbolj splošno sprejeta vodilna osebnost; kot tak je bil tudi v odnosu do naše organizacije. Po začetnih pomislekih ob ustanovitvi SKA pred 32 leti, ki so izvirali le iz skrbi za edinost v naši izseljenski skupnosti, je potem kmalu vstopil tudi sam v naše vrste in je s svojega mesta nudil organizaciji vso oporo; tako je v Slovenski hiši, za katero je bil odgovoren, nudil prostore za pisarno in za prireditve, katerih se je zvesto tudi sam udeleževal, zlasti takozvanih kulturnih večerov, pri katerih je sodeloval kot debater, včasih celo kot vodja večera, kadar je bilo nadomestovati odsotnega voditelja teološkega odseka.

Pokojni je užival veliko avtoriteto med vsem slovenskim izseljenstvom zadnjih 40 let in je v nje moči pomenil močen faktor edinosti med nami, dasi prav vseh razlik in cepitev tudi on ni mogel preprečiti. Njegova smrt pomeni zlasti v tem pogledu veliko izgubo med rojaki v Argentini, ki jo bo težko nadomestiti. Naj bi spomin na njegovo osebnost lebdel pred očmi vsem, ki delajo za edinost argentinskega slovenstva, njegova pomoč iz večnosti pa naj pripomore k doseganju vzvišenega cilja.

L.L.

K 31. Slovenskemu dnevu v Argentini

Tradicionalno je vsakoletna Bela nedelja v Argentini določena za skupno manifestacijo slovenstva takozvanih novih naseljencev in njihovih družin.

Letos je bila prireditev v predmestju Buenos Airesa, v mestu San Justo, kjer živi veliko naših rojakov. Po dopoldanski maši v katedrali se je pred veličastno scenerijo, ki jo je izdelal scenograf Tone Oblak in ki je predstavljala kmečko hišo in kozolec v naravni velikosti pred slikanim gorskim ozadjem, razvijal celodnevni program na dvorišču Doma v San Justo, pri katerem so sodelovale skoraj vse slovenske skupnosti Velikega Buenos Airesa ne le vsaka s svojim „štantom“, ampak tudi z nastopi.

Med rojaki je bila posebne pozornosti deležna močna skupina Slovencev, ki so prihitali na ta slovenski dan iz 1.100 km oddaljene Mendoze in na predvečer v Slomškovem domu v Ramos Mejiji uprizorili šestdejanjo „Magdina žrtev“ ob sodelovanju kakih 20 Slovenk v režiji Rudija Hirscheggerja, pri kateri smo občudovali sproščeno igranje v lepem slovenskem jeziku. 2.000 navzočih rojakov se je posebno posvečalo „štantu“ iz Mendoze, kjer so rojaki nudili ne le izdelke slovenske keramične mendoške obrti, ampak tudi še vse druge dobrote izpod mendoškega sonca, predvsem žlahtno kapljico.

Marko Fink se uveljavlja v pevski karieri

Baritonist Marko Fink je na veliko sredo nastopil kot solist v Teatro Coliseo z Orquesta Sinfónica Nacional in bil po kritikih dobro ocenjen. Aprila bo pel v Akademiji Bach pri kantati, v juliju pa je določen za namestnika Philippu Huttenlocherju pri izvedbi Brahmsovega Nemškega requiema v Colonu.

Marku Finku, ki je tudi že nastopil pri kulturnih večerih SKA, želimo najboljše uspehe v njegovih odličnih korakih za pevsko uveljavljanje.

Dolores Terseglav

Odlična sodelavka Meddobja ter prijateljica SKA je v ponedeljek 10. februarja v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu prejela ob priliki Prešernovega dne prvo nagrado za novelo Nevihita. Pesnica in pisateljica je najmlajša hčerka Franca Terseglava, esejista, publicista, prevajalca in urednika Slovenca. Dolores Terseglav bo v kratkem objavila v Meddobju svojo dramo v verzih Rojeni smo za življenje.

večer z b. štihom v slovanski knjižnici (18. XII. 1985)

Adrijan Lah ga je predstavil z besedami, da je „štih eden centralnih kulturnih delavcev po letu 1945“. Za začetek je izpostavil pojav že druge izdaje štihove knjige „To ni nobena pesem, to je ena sama ljubezen“. Kako torej avtor sam ocenjuje, da je njegova knjiga esejev že drugič med bralci. Štih je odgovoril, da je do izida knjige teh esejev prišlo predvsem zaradi bralcev, „nisem literat, nisem akademik, ordinarius ljubljanske univerze“. Nekako je prišlo do ideje, naj bi izšla knjiga. V založbi so bili sicer skeptični. Toda štih jim je svetoval natis: „Ljudje bodo brali, ker je proti Turkom pisana“. In knjiga je hitro pošla. Zato ideja za drugo izdajo, ki je sedaj že tudi razprodana. Sedaj pa so bili nekoliko v zadregi recenzenti: kako, da ljudje to berejo. Nekateri so sploh menili, da iz „sanitetnih razlogov to ne bi smelo iziti, saj s tem grozi intelektualni aids“. Drugače pa ga kot pisca seveda veseli, če vidi, da ga ljudje berejo. Tako je npr. skupina železničarjev že ustanovila klub bralcev njegovih spisov. „Je pa pri nas na Slovenskem ta značilnost, da je sumljivo, če te ljudstvo bere. Sumijo te pisci, če si avtor, ki te berejo. Skratka: če bodo ljudje brali v redu, če ne, bo šlo k hudiču, kot gre 80% napisanega pri nas. Tekst, ki ima vrednost, prej ali slej pride na dan“. „Mislim, da naši založniki ne znajo poslovati, mislijo namreč, da je naš narod le za psihonevrotske probleme in za kuho. Jaz pa mislim, da je pri nas veliko ljudi, ki mislijo, hočejo misliti“.

Nadalje je štih omenil, da pri nas ni pretoka znotraj kulture. Npr. pisatelje ne zanimajo koncerti, glasbenikom je tuje gledališče. V tem smislu, da je pri nas „fenomen Kocbek. Vsi vedo, da so ga preganjali, ga pa ne berejo. Če pa ga, ga le iz zavisti“. To, da je pri nas intelektualna revščina. „Smo najbolj reakcionarna družba v Evropi v odnosu do kulture in šolstva“. Na tem področju so tudi izredno slabe plače. Na ta način so „hrbenico naroda na nek način ubili. Z odganjanji, samoupravnimi sporazumi, kar je na nek način praktično isto“. Ob šolstvu se je dotaknil unitarističnih zamisli na tem področju, a takoj opozoril, da je šolska reforma, ki sta jo zasnovala Emil Rojc in „tista blond gospa“ (Majda Poljanšek ali Katja Vadnjal?) čisto naša zadeva. To so naše lokalne neumnosti.

Kot cineast (štih je direktor Vrbe filma) se je tudi razgovoril o polomu filmskega projekta „Dražgoška bitka“. „L. 1955 sem prvič zvedel, da smo zmagali v Dražgošah. Dotlej sem bil prepričan v fiasko“. To meni še sedaj, res je le, da je bil tu izkazan pogum borcev. Ko so n. pr. pred leti Titu pokazali mogočen spomenik in razkazali vas, jih je vprašal: „Koja budala je odločila, da je ovdje odbrana?“ Kot avstroogrski kaplar je Tito imel neko strateško razgledanost. Zaman je štih pred začetkom snemanja dokazoval Vinku Hafnerju (republiški funkcionar — bil častni predsednik in velik zagovornik tega filmskega projekta) nesmisel filma. „Vsak film se mora držati tudi nekih dramaturških zakonitosti, v tem smislu mora biti bitka v takem filmu prikazana le enkrat. Pa pri snemanju to niso upoštevali, Hafner je rekel, da je bila bitka v Gornji vasi tako lepa“. Štih je v tej zvezi tudi poudaril vnaprejšnje politično diskvalificiranje tistih, ki bi iz kakršnihkoli, tudi finančnih razlogov nasprotovali temu filmu. Zlasti, da je bil v tem smislu oster tedanji ljubljanski politični vrh. „Tako je šlo v nič 16 milijard (tedanjih) dinarjev“. (Posneli so le nekaj kadrov in porabili denar za ves film, zato snemanje ustavili.)

„Nasploh je ta naša zgodovina totalen falsifikat — tudi enobe. Ob tej bizantinski popačenosti izginja veličina enobeja. Švindlerji so s to zgodovino“. Pogovori Krleže z Esadom, da je naša zgodovina, ki kaj pove o preteklosti in ti pogovori res nekaj povedo o času od leta 1918 dalje. V teh pogovorih se zgodovina razpira in se bo še razpirala. O socializmu: „tragedija kakršnegakoli socializma — ni problem v Stalinu, problem je v vlogi neuke ulice. Zato je problem socializma tisti tvoj šlosar, ki stanuje blizu“. Tudi naš odpor proti kulturi je problem, večkrat spominjajoč na stalinizem. „Nekulturnost in neizobraženost v socializmu, to je najhujše“.

Potem je prešel na svoje pisateljevanje. Povedal, da se je pisati učil pri Jušu Kozaku, Krleži in tudi Izidorju Cankarju. Da danes še vedno ne vemo, kam uvrstiti in kakšno ceno dati Cankarjevemu romanu S poti. Ta knjiga je pred kakšnimi petindvajsetimi leti doživela prvi ponatis. Bile pa da so velike težave, ki so se vlekli štiri leta, da je knjiga končno mogla iziti v zbirki Kondor. Omenil je številne sestanke v zvezi s tem, tudi se je veliko govorilo, ali se lahko vključi vanjo tudi Silvina Sardenka (po leg romana S poti so bili v knjigi ponatisnjeni tudi Obiski). Predno je ta knjiga končno izšla, je Iz. Cankar umrl. „Res, Tavčarjev roman 4000 je skoraj povsem uresničen, a pod rdečo, ne pod črno barvo“. Ad Bartolov Alamut: „...rekel bi, da Homeini to knjigo pozna, jo prebira in uresničuje“.

Dalje je prešel štih na splošno problematiko socializma. Da preveč pozabljamo na izvirne, slovenske poglede na socializem, oz. na naše starejše teoretike. „Prepeluh, Dermota — to so naše korenine, oporišča“. „Dobili pa smo — pred dnevi — drugi komunistični manifest, tokrat od Vinka Hafnerja“ (njegovo razmišljanje o komunizmu, objavljeno v sobotnem Dnevniku). „Zato bo potrebno organizirati mednarodno komunistično posvetovanje“.

„Pri nas je vse manj komparativno analitičnega znanja zgodovine“. Za zgled je vzel polemike, ki so bile pred časom okoli pojma „Zedinjena Slovenija“, ko so nekateri to štel med negativne zamisli. „Dolanc je prišel od tega iz Žebota, ker tudi Žebot v svojih spisih omenja zedinjeno Slovenijo. Kot notranji minister (sedaj je na drugem položaju) bere samo prepovedane knjige in je ta pojem kar pripisal Žebotu. Torej nibral čebinskih partijskih sklepov, ustanovnih točk OF in še kakšnega klasičnega partijskega dokumenta, kjer je povsod poudarjena zahteva po zedinjeni Sloveniji. In tudi sicer nekaterim enostavno ne moreš dopovedati, kaj je zedinjena Slovenija, da je to seveda v duhovnem smislu“.

Dve stvari sta ga kmalu po vojni razočarali: primitivni ateizem in odnos do kmetov. Odbila ga je prva eksploatacija Slovenije s strani federacije: „sekanje slovenskih gozdov za Gottwaldovo revolucijo“ (1948 na českoslovaškem). Povedal je tudi marsikaj osebnega v zvezi s svojim vojnimi študijem zgodovine na univerzi. V tistem času se je prof. Gregor Čremošnik nekaj zameril vodilnim. Ne ve sicer, zakaj. Bila pa je „akcija za njegovo zrušitev“. To so hoteli izpeljati z nekaterimi študenti, bivšimi partizani.

Ker je odklonil sodelovanje pri tem, se je tedaj najbrž prvič zameril vodilnim.

Po poldrugi uri skoraj nepretrganega štihevega pripovedovanja se je nekako izmuznilo vprašanje, kako gleda na Drago, kjer je bil lani tudi sam med predavatelji. „Imeli smo intencijo, da je to neko belogardistično zborovanje. Je pa ta intencija slovenska.“ V nadaljevanju je razvijal misel, da je Draga heterogena, da so tam tudi politični ljudje iz zdomstva, emigranti iz leta 45, a da dajejo pečat in usmerjajo te vsakoletne študijske dneve intelektualci iz zamejstva. In da se mora tudi matična Slovenija sprizniti z dejstvom, da „imajo ti ljudje pač svoj odnos do komunizma“. Imajo pa tudi svoj način delovanja, tako, da so njegov govor hoteli preje videti, predno ga je prebral, po drugi strani pa so ga potem v zborniku Draga 84 dobesedno natisnili, kar da je pri štihih objavah izjemno.

Mimogrede je povedal, da bo decembra v Tinjah. „Vospernik je v redu, so pa nekateri tam malo bolj konzervativno obarvani. Treba je razumeti, da je minilo štirideset let. Zgodovina ne bo nič slabša, če boš objektivna“.

Glede plenuma kulturnih delavcev (v okrilju socialistične zveze) pa meni, „da, koncipiran tako, kot je bil v Gorici, je jalov“.

O naših zamejcih: „neskončna tragedija naših zamejcev je, da niso znali stikati z Italijani in Avstriji. Demokratičnim krogom v teh deželah in zlasti v dvojezičnih okoljih bi se morali bolj odpreti“.

—šns

nazgledi

„Krožek prevajalcev Martin Fierri“ je ponovno izvolil za predsednika izvršnega odbora Martina Gómez Fariasa za bodočo dvoletno dobo. Odbor sestavljajo: tajnik Henryk Mackiewicz (Poljak), blagajnik Bernardo Souto (Galicijec), zapisnikar Jorge Primbas (Grk) in odbornika dr. Tine Debeljak (Slovenec), Stanislav Jancarik (Slovak), Premrata Verma (Indijec) in Vladimir Kotulski (Ukrajinec).

„Vsa lepota sveta“ je naslov knjigi spominov češkega pesnika Jaroslava Seiferta, ki je dobil l. 1984. Nobelovo nagrado za pesništvo in ki je bil podpisnik „Charte 77“. Memoarska knjiga je izšla istočasno v češčini, nemščini, angleščini, francoščini in španščini. Jaroslav Seifert je umrl pred nekaj tedni in v knjigi podaja svoja razmišljanja o smrti.

Socialne razmere pod komunistično vladno obravnava češki pisatelj Milan Kundera v svoji zadnji knjigi, ki je izšla tudi v angleščini pod naslovom „The Book of Laughter and Forgetting“ (Knjiga o smehu in pozabi). Pozaba se nanaša na stotine odpuščenih profesorjev zgodovine, uničenje knjig in češke kulture.

„ELG“ je kratica za „European Liaison Group“ (Zveza evropskih narodnosti), organizacija, ki povezuje evropske narodnosti, ki so pod komunističnimi režimi. Ustanovljena je bila l. 1969. z reprezentativnimi člani narodnosti srednje in vzhodne Evrope, katerim so se pridružili l. 1978. še ruski disidenti, tako da je sedaj v njej 14 narodnosti (Albanija, Belorusija, Bolgarija, Čehoslovaška, Estonija,

Georgija, Madžarska, Latvija, Letonija, Poljska, Rumunija, Rusija, Ukrajina in Jugoslavija).

Namen ELG-a je pomagati narodom pod komunistično in sovjetsko okupacijo, biti glasnik svobode in narodne neodvisnosti in pomagati preganjanim. Med njeno delovanje spada obramba disidentov, prijateljsko sodelovanje med emigrantskimi skupinami, sodelovanje z Amnesty International in njej podobnimi organizacijami, demonstracije in protesti ob priliki obiska komunističnih veljakov v Londonu (Šelepin, Tito, Ceausescu, Ponomarev itd.) Sodeluje pa tudi pri Evropskem parlamentu pri izdelavi referendumov, pripravah za Madridsko konferenco, bojkotu olimpijskih iger v Moskvi, posredovala je za Saharou in njegovo ženo in izdaja več publikacij.

Njen predsednik je Rasto Marčetić, podpredsednik pa je pisatelj Vladimir Bukovsky, pri osvoboditvi katerega je tudi sodelovala.

Za 40. obletnico Jaltske konference (1945—1985) je izdala brošuro z naslovom „Izvor in legalnost Jalte“ (The Origins and Legacy of Jalta), o problemih Poljske in Sovjetske zveze pa „Vzhodno-evropski pogledi (An East European View)“.

„Marxian Utopia“ (Marxova utopija) je naslov publikaciji zagrebškega prof. Nevena Sesardića in Domenica Settembrinija, ki je izšla v Londonu v okvirju „Mednarodnega centra za raziskovanje komunističnih gospodarstev“ (CRCE—Center for Research into Communist Economy). Prva v vrsti je izšla „Trg ali načrtno gospodarstvo“ (Plan or Market) ekonomista Milтона Friedmana. Uvodno besedo je „Marxovi utopiji“ napisal dr. Ljubo Sirc, naš član, ki je tudi glavni direktor CRCE, sodelavci pa so univerzitetni profesorji z vseh kontinentov. Raziskovalni center se bavi s krizo v komunističnih družbenih sistemih, spremembami in politiko pri prenovitvi teh sistemov, da bi bili uspešni, s težavami teh držav v zunanji trgovini, morebitnimi merami za odstranitev le-teh, načinu in pripomočki za vzgojo ljudskega mnenja v državah, ki potrebujejo reforme.

Tej razpravi bodo sledile: „Stanje poljske ekonomije“ (The State of the Polish Economy) A. Brzeskega, „Razvoj in družbeni red“ (Evolution and Social Order) Friedricha von Hayeka ter „Ovire učinkovitosti v madžarskem socializmu“ (Barriers to Efficiency in Hungarian Socialism).

Poleg dr. Ljuba Sirca so še v odboru, ki ima na programu „Nasveti mednarodnega monetarnega fonda“ (On the IMF Advice to Yugoslavia): Kosta Čakovski (iz Instituta za primerjalno zakonodajo — Beograd), Adil Zulfikarpašić (univ. v Zürichu) in N. Marčetić, urednik South Slav Journala.

CRCE upa, da bo z rešitvijo gospodarskih problemov v komunističnih državah mogla izboljšati ne samo življenjsko raven, ampak tudi vprašanje kulture in trgovskih odnosov med državami.

Na shodu nemškega PEN kluba v Saarbrückenu je njegov predsednik Werner Schwarze predstavil dokumente, po katerih je 433 pisateljev na svetu zaprtih. Pisatelja Gunars Freymanis in Viktor Rafalski, zaprta v SZ, sta postala častna člana nemškega PEN kluba.

Od 14. — 20. nov. 1985. se je vršil v Londonu Kongres poljske kulture. Udeležili so se ga Poljaki iz vseh delov sveta in domovine. Ker ni bilo nobenega časnikarja, izsledki so pa tudi izšli samo v poljščini, manjkala pa je tudi mladina, kongres ni dosegel kljub visokemu številu

nagradna natečaja SKA

SKA je lani razpisala nagradna natečaja za esejistiko ali razpravno prozo ter za črtico ali novele. Natečaja sta omogočila zdomska slovenska mecena (dr. Peter Urbanc iz Kanade ter N. N. iz Buenos Airesa) ter tako vzpodbudila kulturno ustvarjanje v slovenskem svetu.

Obseg predstavljenih del naj bi ne bil manjši od 10 tiskanih strani revije Meddobje; rokopise morajo avtorji oddati najkasneje do 30. junija (datum poštnega žiga) na naslov S.K.A. (Literarni natečaj / Natečaj za eseje,

Ramón L. Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina). Rokopisi morajo biti opremljeni s šifro, avtorjevo pravo ime in naslov naj bosta v posebnem pismu z isto šifro.

Na 29. redni seji SKA dne 1. aprila 1986 je odbor določil člane ocenjevalne komisije: Ti bodo: za literarni natečaj: dr. Tine Debeljak, dr. Jože Krivec, arh. Jure Vombergar, Tine Debeljak ml., Pavel Fajdiga in strokovnjak za literaturo iz zamejstva, katerega ime bomo sporočili, ko prejmemo njegov pristanek. Za eseje in razprave na temo Bodočnost slovenstva pa žirijo sestavljajo: dr. Vinco Brumen, dr. Jure Rode, dr. Jože Velikonja, Ladislav Lenček, dr. Andrej Fink in prof. Božidar Fink.

udeležencev (300) zadostnega uspeha, ki so ga od njega pričakovali.

„Le valli del Natisone“ (Nadiške doline) in v angleščini „The Valley of the Natisone“ je naslov turističnemu vodiču Roberta Vattorija, ki je izšel v založbi RV Udine l. 1985. v italijanščini in angleščini. Očitek, upravičen, da se vodič izogiblje besedi „sloveni“ in da uporablja ponekod celo „valligiani“ za slovenski jezik in dialekt, je objavil „Dom“, kulturno-verski list, ki izhaja v Čedadu in ga ureja Mario Qualizza. „Dom“ izhaja že tretje leto v italijanščini in narečju nadiških Slovencev, poleg nekaj člankov v književni slovenščini.

„Votivne cerkve od Špetra na Nadiži do Prepota“ (Chiesette votive da San Pietro al Natisone a Prepoto) je naslov knjigi, ki jo je sestavil član Evropskega parlamenta, Alfeo Mizzau. Knjigo je predstavil Tarcizij Venutti s temi besedami: „Trieba je zastopit zgodovino, za zastopit pomien telih cirkvi“.

Stoštirideseto obletnico nastanka praznuje „Christjanske uzhilo“, ki je bilo prvič objavljeno v Sankt Petersburgu (Jean Baudoin de Courtenay) in ki obsega 24 pridig o sedmih zakramentih. Spisano je bilo med leti 1845-46. do 1851. za cerkveno uporabo. Zaenkrat še ni gotovo, kdo ga je napisal, je pa gotovo, da je poznal takratni književni jezik in obvladal bohoričico, ki je bila že izven rabe na Kranjskem. V pridigi iz leta 1851. se rabi že gajica. Najbrž je bil njihov avtor dom Bledig Valentino, doma v Nadiški dolini.

Za 90-letnico senatorja Franka Lauscheta je „Slovenski raziskovalni center“ izdal knjigo: „Ohio's Lincoln, Frank J. Lausche (Ohajski Lincoln, Frank J. Lausche). Knjigo je uredil in delno tudi napisal prof. Edi Gobec. Ameriška domovina je ob tej priliki izdala posebno 12 stransko priložnostno, posvečeno Lauschetovemu jubileju.

Na slavnostnem banketu mu je govoril dr. Ciril Žebot, ki je poudaril njegov značaj in delo za Slovence v Ameriki. Banketa se je udeležilo veliko slovenskih univerzitetnih profesorjev, ki delujejo v Ameriki.

Društvo za slovenske študije (Society for Slovenian Studies) je podelilo naslov častnega člana 1. novembra 1985. Janku Lavrinu, ki je prej predaval na univerzi v Nottinghamu, sedaj pa živi v Londonu, kot priznanje za njegovo delo pri seznanjanju angleško govorečega sveta s slovensko književnostjo.

Slovenska delegacija slavistov in slovenistov se ni mogla udeležiti svetovnega kongresa za sovjetsko in vzhodno Evropo, ki se je vršil od 30. oktobra do 4. novembra 1985. Prišli pa so na kongres slavisti iz Koroške, Primorske in iz Društva za slovenske študije.

Kongresa se je udeležil tudi grof Nikolaj Tolstoj v hrvaški sekciji, vendar je njegova razprava važna za Slovence, ker je vrgla veliko luči na vračanje domobrancev iz Vetrinja. Tolstoj bo v kratkem izdal dokumente angleških prič, ki so sodelovali pri vračanju.

Prihodnji kongres za študij srednje in vzhodne Evrope bo letos v New Orleansu.

Na Kostanjah so 13. oktobra odprli „Drabosnjakov dom“ in s tem je bilo dano prvič priznanje ljudskemu pesniku-samouku, ki je bil poleg Andrejaša steber slovenstva na Koroškem.

25-letnico izhajanja je praznovala revija „Studia Croatica“, ki izhaja v Buenos Airesu v španščini. Revija izhaja trimesečno, je strogo nacionalistična, obravnava pa politične in kulturne probleme hrvaškega naroda ter v njej sodelujejo Hrvati iz vseh kontinentov, pritegnila je pa tudi mlajšo generacijo, že rojeno v tujini, v čemer je njena velika zasluga. Revija je glasilo Hrvaško-latinskoameriškega instituta.

Venezuelski pisatelj Arturo Usler Pietri bo izdal pri španski založbi „Seix Barral“ knjigo „Godos, insurgentes y visionarios“ (Goti, uporniki in vidci), kjer bo skušal dati odgovor na vprašanje, kaj je Južna Amerika in njena kultura. V knjigi se prepletajo vplivi indijske, evropske in črnske kulture.

Leta 1973. je bil odkrit v Heidelbergu v Deutsche Bank kovčeg, ki ga je shranil dr. George von Lukács, marksistični teoretik in filozof judovskega porekla. Zanimiv je predvsem zaradi njegove korespondence s pisateljem Ernestom Blochom (1885—1977), ki je izšla lansko leto za obletnico Blochovega rojstva pri Suhrkamp Verlagu. Veliko novega pa prinaša korespondenca z ustanovitelji Frankfurtskega instituta (Max Horkheimer, Herbert Marcuse, Joachim Schumacher in Siegfried Krakauer).

Pisatelji, ki žive v pokrajinah: Río Negro, Chubut, Neuquén, Santa Cruz in Tierra del Fuego, se lahko udeležijo „Drugega pisateljskega natečaja za črtice“ (II. Certamen patagónico de cuentos „Premio Isidro Quiroga '86“). V žiriji bo tudi tokrat sodelavec SKA Pablo Štrukelj, poleg David Aracene in Aquilina Isle.

Izredni, mednarodni, filozofski kongres (Congreso Internacional Extraordinario de Filosofía) se bo vršil v Córdoba med 14. in 20. septembrom. Kongres je izredni, ker se vrše redni vsakih pet let (zadnji je bil v Montrealu l. 1983.), mesto Córdoba so pa izbrali, ker je njena univerza druga po ustanovitvi na kontinentu in 26. po starosti na svetu. Teme kongresa bodo: Človek, narava in zgodovina. Zanj je že sedaj veliko zanimanja v Ameriki in Evropi. Kongresu botrujejo: Cordobska univerza, Argentinska družba za študij filozofije in Mednarodna federacija filozofskih združenj.

„The Garden of Eden“ je naslov posmrtni noveli Ernesta Hemingwayja (1899—1961), ki bo izšla letos pri Scribner's Sons. Ker je biseksualnost glavni motiv, je Hemingway ni hotel izdati pred svojo smrtjo, prav tako je tudi zadnja v vrsti posmrtnih del, ki jih je do sedaj izšlo že deset.

Ivan Aralica, hrvaški pisatelj, je dobil za roman „Duše robova“ (Duše sužnjev) lansko leto nagrado Ivana Gorana Kovačića, vendar so mu jo odvzeli po dveh mesecih, ker da je ni zaslužil zaradi svojega političnega naziranja. Protest je prišel s strani starih komunističnih borcev iz Zadra. Nerodnemu podeljevanju in odvzemanju nagrad bi se lahko izognili, če bi žirijo sestavljali sami stari, preskušeni borci, kar bi bil balkanski doprinos k sestavljanju žirij.

Argentinski književni krogi so slovesno praznovali stoletnico rojstva Ricarda Güiraldesa, katerega glavno delo je „Don Segundo Sombra“, ki je upravičena toda kasna hvalnica argentinskemu gauču, katerega plemenitost, delo, navade, govorico je Güiraldes prvi in zadnji mojstrsko opisal.

T. B.

OPOZARJAMO: NAROČNINA NA IZDANJA ZA LETO 1986

6 dvojnih številčk GLASA, vsaka na 8 straneh, 4 številke MEDDOBJA, vsaka na 80 straneh besedila in 4 straneh umetniške priloge stane 27 avstralov ali 30 dolarjev.

Samo Glas 1986 v Argentini 4,50 avstralov ali 5 dolarjev.

CORREO ARGENTINO CORR. CENTRAL Y SUC. 6	TARIFA REDUCIDA CONCESION 232
	R. P. I. 201682

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. Urejuje ga tajništvo. Tisk Editorial Baraga del Centro Misional Baraga, Colón 2544, 1826 Remedios de Escalada, Pcia. Buenos Aires, Argentina. Vsa nakazila na ime in naslov: Alojzije Rezelj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina. - Editor responsable Slovenska kulturna akcija (Andrés J. Rot), Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina.